

HIIHTOVAELLUS 1978

1. Johdanto

Maatessani jalka kipsissä -76 syksyllä - kiitos lentopallopelissä katkenneen akillesjänteen - sain luettavakseni Kemppisen Naskama-kirjan. Kaivoin tietenkin kartat esille voidakseni olla mukana ja karttoja tutkiessani alkoi maisemat kiehtoa mieltä. Kyytineuvon sijoituksen takia pitäisi kuitenkin palata lähtöpisteeseen takaisin ja pikkuhiljaa alkoi siten lenkki hahmottua.

Jos tuon Susikyrön ottaisi lähtökohdaksi, siitä itään Kemppisen jälkiä Korsatuvalle, edelleen pohjoiseen Kalmakaltioon ja Stallosjärven kautta Näkkälään. Sieltä etelään yli Ounastuntureiden ja takaisin Vuontisjärven rannalle Susikyröön. Ajatus jäi itämään.

Alkupalvesta -78 kyseli eräs työkaverini Risto, jota lapinkärpänen oli päässyt vähän puraisemaan, "minnekkä menet hiihtämään?" Kerroin mielitekoni tuollaisesta 180 km lenkistä eikä kaveria enää tarvinnut houkutella. Aloimme kovalla touhulla rakentaa HD-muovista pulkkia ja kautta rantain kysellä kolmatta kaveria porukkaan. Työkavereista löytyi Paavo, saman henkinen kuin mekin, ja niin oli sakki koossa. Ajankohdaksi valittiin vappua edellinen viikko ja niinpä 22. 4. 1978 klo 7. 00 kääntyi Siilinjärveltä viitostielle täyteen lastattu Saab sisällään kolme veikkaa toivorikkain mielin.

Matka sujui ilman kommelluksia, vaikka Raattaman tiellä kelirikko alkoi olla pahimmillaan. Susikyrö olikin lomanviettäjiä täynnä oven-suuta myöten, joten varasimme yökortteerin saunasta.

2. Varsinainen vaellus

Sunnuntai 23. 4.

Aamu valkeni kirkaana ja lämpömittari saunan kuistilla osoitti -16°C . Aamuvelli ja -kahvi eivät vieneet liiemmin aikaa ja kohta kahdeksan jälkeen selvisimme pulkkien aisojen väliin. Välttämättömät valokuvat ja sitten taipaleelle. Niilajängällä tavattiin ensimmäiset porot, mutta Raattaman tien ylikin päästiin kenenkään näkemättä. Ounasjoen rantatörmä olikin sitten hankalampi lasku, mutta neuvotellen siitä selvittiin.

Iso-Salankijärven eteläpäässä tehtiin tulet ja pidettiin ruokatauko. Ilma muuttui vähän pilvisemmäksi ja Pieni-Kuolajärven kämppä tavoitettiin heikon lumisateen alkaessa. Vähän ennen oli kämpälle saapunut pari porilaista miestä, jotka olivat lähteneet Nellimöstä aivan itärajan tuntumasta. Yllättäen löytyi yhteisiä tuttujakin ja rattoisasti majoi-
tuimme "Hotelli" Kuolajärven suojiin.

Maanantai 24. 4.

Pienoinen lumisade ja -12°C takasivat suhteellisen hyvän hiihtokelin kun tavoittelimme porilaisten uraa itään päin. Iso-Kuolajärven rannasta otimme kuitenkin omaa suuntaa ja Eiran Luhtavaarojen pohjoispuolitse tulimme Sittelövuoman reunaan. Yli lohduttoman aukean ja suoraan Kapperapalon kämpälle. Kanakeiton ja kahvittelun jälkeen matka jatkui yli öljysoratien kohti Palontaustalampia. Narkivaaran koilliskulmalla olleen kukkulan takana pikkutöppäreen laskussa tuli ensimmäiset haaverit. Riston pulkka keikahti ympäri ja väistäessäni vierestä pulkkani meni sivuluisussa puuta päin. No aisahan siinä katkesi, tähän olimme kuitenkin varautuneet ja kauan ei nokka tohissut kun matka jatkui. Topografiseen karttaan 1:100000 on merkitty kämppä Vietkamaan reunaan, jota Kemppinenkään ei löytänyt. Paavon haukansilmä sen kuitenkin havaitsi ja kävimme välipalaa nauttimassa tuossa kuorimattomista hirsistä kyhätysssä porokämpässä. Sijainti on karttaan merkitystä paikasta 1,2 km suuntaan 58.00. Vietkajärven itärannalla ei ollut mitään kämppää, josta Naskama-kirjassaan Kemppinen mainitsee. No, se siitä. Viihtyisä ja lämmin Korsatupa löytyi vaivatta ylhäiseltä paikaltaan ja ennen nukkumaan menoa kokeiltiin erämaapuhelimen toimintaa kontrollisoitolla kotiin.

Tiistai 25. 4.

Pilvipoutaa ja -7°C kun laskettelimme alas Korsajärvelle. Koska olimme ottaneet pilkkivehkeet mukaan ja kalastusluvut lunastaneet jo Elorannasta Kuopiossa, alkoi vimmattu kairaaminen kolmekerroksiseen jäähän. Kalaa ei kuitenkaan löytynyt edes nykäisyn vertaa ja pianhan siihenkin kyllästyy, koska matkaakin pitäisi jatkaa.

Osittain kirkastuva sää houkutteli Korsatunturin huipulle ja mukava mäkihän sieltä olikin alas laskea. Pulkat taas perään ja kapusimme Kultakurun kämpälle. ...Paikka oli tyhjillään, mutta asutun näköinen.

Jäimme seinustalle ruokailemaan ja siihen saapui isäntäkin, joka kertoi elelleen erakkona siellä jo kahdeksan vuotta. Mitä hän siellä tekee ja millä elää jäi arvoitukseksi. Matkaa jatkoimme Kultamaan kautta ohi Sileävaaran, kohti Kieritunturia. Väli oli Riston sanoilla hiukan r:ää sorauttaen, typerää maastoa, aukea johon Paavo suunnanpitäjänä vetäisi 8 km melkein viivasuoraa latua. Valtavan laaja Avisuorantunturi etuoikealla ei tuntunut loppuvan koskaan. Pelsijärven päästä otimme suuntaa ja Kalmakaltion kämppä löytyi jyrkänteen alta, minkä laskeminen kysyikin taitoa ja malttia.

Keskiviikko 26. 4.

Mahan täytön ja naaman rasvauksen jälkeen keinottelimme yli Käkälöjoen, otimme suunnan luoteeseen kohti Aiteenjoen takana karttaan merkittyä kammia. Hiukan tuhruisesta säästä huolimatta ei näille himosuunnistajille tuottanut vaikeuksia löytää tuotakaan rastia, mistä näkyvissä oli 10 cm peltitorvea ja vajaa metri päätynurkkaa lumen päällä. Kaivauduimme sisälle ja siellä pojat tarjosivat lupaamansa yllätyksen. Pulkasta kaivettiin 1,5 litran lihakeittopurkki. Hyvältähän se maistui, mutta pidin silti esitelmän veden vetämisestä tunturiin, vaikka itsepä hän vetivät.

Suunta jatkui edelleen ohi muhkean Suukisvaaran ja Lappalaiset mellat ohitettiin pohjoispäästä, mistä löytyi hyvä kelkan jälki. Koska se näkyi suuntautuvan kohti seuraavaa tavoitettamme, Stallojärveä, alkoi matka joutumaan. Nuoret miehet veteli kuin kilpahihtäjät konsanaan kunnes hikipisaroitani puhallella huomasi auringon kääntyvän kummasti sivulle. Sain jarruja pojillekin ja karttaa katsellessa totesimme menneemme jo vikasuuntaan. Jyrkkä käännös oikealle ja Paavo väitti jo näkevänsä mökin. Löytyihän se sieltä, uusi ja lämmin tupa. Polttopuita ei ollut, mutta kohta oli kun rivakat nuoret miehet temmelsi koivikossa. Tämäkin järvi oli kalastuskohteemme, joten oman ruokailun jälkeen ongelle. Lienevät kalat pitäneet ruokatuntinsa samaan aikaan kuin mekin, koska nykäystäkään ei tuntunut.

Torstai 27. 4.

Vähän liiankin lämpimässä nukutun yön jälkeen oli edessä tutut toimet. Ruokaa sisään, roskat ulos, puita sisään ja taipaleelle. Vaihteeksi sateli taas uutta lunta tarpoessamme Pitkäjärven suuntaan. Rannalta löy-

tyi pieni lapinpojan erämaja, minkä suojissa nautimme välipalaa. Ylivaaran rinnettä kavutessa lensi ylitsemme kolme joutsenta, joiden näkeminen täällä täyden talven keskellä tuntui yllättävältä. Olimme nyt päiväetappimme lakipisteessä, avotunturissa. Lumisateen peittäessä näkyvyyttä tajusimme menevämmme alamäkeen kun suksen liuku rupesi pitenemään. Outo tunne kun horisonttia ei näy, eikä mitään kiintopistettä ole katseelle. Mukavalta se vain tuntui, kun junnaaminen muuttui lasketteluksi, mitä riitti sitten suurinpiirtein Näkkälän Välituvalla asti.

Sain taas tuvan lämmittäjän viran poikien lähtiessä puun hakuun. Syönin ja iltasaikan jälkeen kellistymme laverille. Toivotin hyvää yötä kertomatta tupaan liittyviä tarinoita.

Perjantai 28. 4.

Ei niitä kummituksia näyttänyt minulle eikä pojillekaan. Kun kerroin tupaan liittyvät kummitustarinat harmittelivat he, että olis ollut paljon jännempää kun olisin kertonut edellis iltana.

Tahtimme oli parantunut ja viisi yli seitsemän olimme jo ulkona suunta etelään. Keli oli hyvä, pulkka luisti kelkan jäljessä pientä hurinaa pitäen kuin moottorin työntämänä, ja 9.40 töksähdimme Hetassa pikitien laitaan. Paikalla sattui olemaan kolme miestä, joista puheliain alkoi kovasti ihmetellä varusteitamme. Kerroimme missä olemme hiihdeleet ja kun mainitsin viimeisen yöpymispaikkamme, ihmetys suureni. Kysyi heti, että antoiko "kirkkoväki" meidän nukkua rauhassa ja tiesimmekö mökin tarinaa. Taitaa miesparka puistella päätään vieläkin kun kerroin tietäneeni.

Emme jääneet turhia ihmettelemään, vaan matka jatkui ja hikinen nousu Pyhäkeron kämpälle alkoi. Ruokailun jälkeen jatkoimme Pyhäkeron länsilaitaa purouomaa pitkin, ja koska reitti oli minulle tuttu ennestään, sain painua keulaan. Pelätessäni olevan jarruna painelin kai liikaa, koska takaa alkoi kuulua murinaa, että kun vetäjä vanhenee niin vauhti kovenee. Aurinko porotti nyt melkein pilvettömältä taivaalta ja nautimme täysin rinnoin mitä luonto voi tunturihiihtäjälle tarjota. Oli lunta, oli aurinkoa, oli keliä ja näkymät mitä parhaat. Porotokkakin kuvattiin ruokapaikallaan.

Alas täytyi kuitenkin laskea ja Rautuojan vanha tuttu viihtyisä kämpä löytyi törmältään. Tähän saakka oli kämpät olleet tyhjillään, mutta nyt

olimme tulleet turistiseudulle ja jaoimme laverin yhden helsinkiläisen hiihtäjän kanssa.

Lauantai 28. 4.

Keli oli mitä parhain ja nyt jo ennen klo 7 läksimme viimeiselle päivä-
etapille. Hiki kihosi pintaan huolimatta -12°C pakkasesta kun kipusimme
Outakankieliselle. Ajattelimme kiertää Outakan etelälaitaa, jättää pul-
kat välillä, käydä huipulla ja laskea hieno mäki.

Ahnehdimme kuitenkin rinnettä liikaa ja kun pulkka viistorinteessä pyrki
kokoajan vierelle ehdotin, että mennään sinne minne pulkan keula osoit-
taa eli ylös. Hullujahan ei tarvitse houkutella ja ennenkuin huomasi-
kaan kapusin poikien perässä haarakyntiä kohti huippua. Kyllä siinä
urheilumieltä tarvittiin, mutta niin vain kohta kierrettiin kivikasaa hui-
pulla. Kierrettiinkö liian vähän vai väärään suuntaan, mutta Outakan
haltia ei leppynyt. Sen huomasimme kun läksimme tulemaan alas.

Ensin pyörähti taas Riston pulkka ja kun koetin kurvata apuun, haukka-
si 240 cm pitkän Kuusistolaiseni kärki hankeen ja silloin minua vietiin.
Aisakin siinä taas katkesi. Kun olin saanut kaivettua lumen taskuistani,
rillit kuivattua ja aisan paikattua jatkui matka. Jätimme turhat kurvai-
lut ja suoralasku toi komeasti alas. Risto edellä, minä samaa latua ja
Paavo yritti omaansa. Sitä hänen ei olisi pitänyt tehdä sillä se johti
puolivolttiin eteenpäin suorin vartaloin. Hurrasimme huikeasti Paavon
saadessa suksensa kiinni ennen 1,5 km suoraa laskua.

Tutustuimme jälleen kerran vasta valmistuneeseen Pahakurun kämp-
pään - olipa upea - ja laskettelimme Hannukuruun. Ruoka taas maistui
ja valitsimme reitin pitkin kerojen länsipuolta. Ei siellä kuusikossakaan
hiihto niin helppoa ollut ja ennen pitkää kiipesimme taas Vuotiskeron reu-
naa kohti Montellin majaa. Sieltä olikin "ihana" lasku pitkin Röyninku-
rua Vuontisjärven rantaan, minkä törmässä säikähdin vielä kerran pulk-
kani puolesta, joka hyppäsi harteitteni yläpuolelle.

Täällä loimme haikeat katseet taaksepäin tuntureille, jotka huomenna
taas jättäisimme. Otimme lähikuvat pahoin palaneista naamoistamme
ja läksimme varaamaan makuupaikkaa Susikyrostä mielessä saunaan pää-
syn ihanuus.

3. Yhteenveto

Päivämatkojen pituudet olivat kartalta mitaten 1. 25 km, 2. 27 km, 3. 28 km, 4. 21 km, 5. 30 km, 6. 33 km ja 7. 25 km, yhteensä 189 km.

Kaiken kaikkiaan voi sanoa, että lenkki oli hyvä. Autiotuvat suhteellisen hyväkuntoiset ja sopivien välimatkojen päässä. Maasto oli alussa metsälappia, sitten helpohkoa avomaastoa ja lopuksi tunturilappia parhaimmillaan. Onneksi aurinko ei paistanut koko aikaa ja päivän lämpiämiset eivät sotkeneet keliä, vaan violetilla voiteella pärjättiin joka päivä. Ruokaa oli sopivasti ja varusteista ainoastaan kalavehkeet turhaan. Kalareissu ja vaellus täytyy tehdä erikseen. Pulkka oli liian herkkä sivuluisuun ja aisaputket turhan notkeat noinkin painavalle kuormalle. Topograafinen kartta 1:100000 on riittävän tarkka ja antaa tuntuman maastoon huonommassakin säässä.

Mieli keveni ja kunto koheni. Kiitos veikot reissusta.

Väinö Rissanen